

**«6D050100 – Элеуметтану» мамандыны бойынша философия докторы (PhD) дәрекесине алу үшін ұсынылған
НЕСИПКАЛИЕВ ДАУРЕН ЕРЕНГАЛИЕВИЧТІҢ «Студент жастардың саяси элеуметтенүі: ірі қала жаңдайындағы салыстырмалы
таптау» тақырыбындагы диссертациялық жұмысъына реєстри ресми рецензенттің**

ШКІРІ

p/H №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:	1.1. Ғылыминың даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы (бекіту күніне) ғылыминың даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	<p>Диссертация тақырыбының даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы</p> <p>Несипкалиев Даурен Еренигалиевичтің «Студент жастардың саяси элеуметтегі тақырыбындағы диссертацияны Казакстан Республикасының біршама стратегиялық және бағдарламалық күжаттарының бағыттарын жүзеге асыру барысында орындалды. Атап айтканда, «Казахстан-2050» Стратегиясы; КР «Мемлекеттік жастар саясаты» Заны; «Болашакқа бағдарнан жаңтыру» бағдарламалық макала; КР Президенттің Қасым-Жомарт Токаевтың Қазақстан халқына Жолдаулашыры: 2019 жылны 2 кыркүйектегі Қазақстан халқына «Сындарлы көнадық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен орқандарының негізі»; 2020 жылны 1 кыркүйектегі Қазақстан халқына «Жана жағдайларды Қазақстан: іс-кимділ кезеңі», 2021 жылды 1 кыркүйектегі «Халық бірлігі және жүйелі реформалар – ел орқандарының берік негізі» және т.б. мемлекеттік бағдарламалар мен заңнамаларға сәйкес негізделген.</p> <p>1) Диссертация мемлекет бюджеттінен жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атапу мен номірі); 2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атапу); 3) Диссертация Қазақстан Республикасының Укіметі жанындағы Жогары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуның басым бағытына сәйкес (бағытын корсету)</p>

2.	Фылымға маныздылығы	Жұмыс косады/көслайды, ал онын маньздылығы ашылған/ашылмаган	Улесін елеулі фылымға мен майда	<p>Ізденуші үсіншіліп отырған зерттеу жұмысында жасалған тұжърымдар отандық әлеуметтануғының дамуына өз Улесін косатыныңа күмән жок. Студент жастардың саяси әлеуметтену процесі соны жылдардағы тиімділігін төмөндімін сипатталды, бұл жаңандық және үлттық саясатын тұрақсыздығы мен өзгермелілігін дәлелденді. Оның Устіне, жастардың қоپшилігін саяси бейкамдығы, әлеуметтік-экономикалық тұғызуда. Бұл жағдай әлеуметтік жастардың адекватты реакциясын пен көлісімнің алсіреуінен қауітті. Ал қазіргі цифрлық үрлаптың саяси әлеуметтенуі Интернетте және жаңа медиа-технологияларға көн кол жеткізумен өзіндік бірегей сипаттамаларға ие. Қазіргі заманауи шындық жағдайында жастар үкіметтің тұрақтылығы мен өз есептеуге болады. Зерттеу жұмыста ірі кала жағдайында студент жастардың саяси әлеуметтенуін салыстырмалы талдауды әлеуметтену агенттері, аймақтық айырмашылықтары, басқару нысандары, гендерлік, үрлаптық айырмашылықтар арқылы жүзеге асырылған. Осы тұргыдан алғанда Несипкалиев Даурен Еренталиевичтің диссертациялық жұмысының маныздылығы, ғылыми жағдайлары, практикалық маныздылының мейінше толық қамтылған және ұсынылып отырған зерттеу жұмыстың ғылыми тұрғыдан құндылығы ғылыми макалалары мен бағандамаларымен раставленды.</p> <p>Диссертанттың өзі жазу денгейі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) жогары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған
3.	Өзі жазу принципі		Озі жазу денгейі:	<p>1) 1) жогары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған</p> <p>4.1 Диссертация өзектілігін негіздемесі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) негізделген; 2) жартылай негізделген; 3) негіздеlemеген.
4.	Шікі брілік принципі			

		<p>мысалында жүргізілген салыстырмалы талдау негізінде жастағарға саяси ықпал етудің негізгі құраДары мен төткөрі анықталып, саяси құндылықтарды қалыптастыру процесі белгіленіп, сонымен ката агенттердің рөлін және олардың студент жастағардың саяси санасына әсері көрсетгілді.</p>
4.2	Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды	<p>Несипкалиев Даурен Ернгалиевичтің «Студент жастарадын саяси алеуметтенуі: ірі кала жағдайындағы салыстырмалы талдау» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы гуманитарлық ғылымдар саласында өзіндік Улесі бар, ғылыми тілде жазылған жұмыс. Диссертациялық жұмыстың мазмұны диссертациянын тақырыбын толық көрсетеді. Бірнеше бөлімде саяси алеуметтенудің көзіргі тұжърымдамасының теориялық аспектілерін, әртурлі агенттердің орны, рөлі, ықпалы қоғамның алеуметтік институттарының заманауи өзгерістерімен байланыстырып талқыланады. Екінші әмпирикалық зерттеулердің нәтижелері берілген тарауда, автор студенттердің алеуметтік топ ретінде карастыра отырып, олардың азаматтық және саяси белсенділігін ерекшеліктерін, зерделгенген тұжърымдарды еki әмпирикалық әдісті колдана отырып, өзі жүргізген зерттеуде көрсетуге талпыныс жасағанын атап отуғе болады.</p>
4.3.	Максаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:	<p>Диссертациялық зерттеудің мақсаты мен міндеттері тақырыпка толық сәйкес келеді. Зерттеу мақсаты накты және сауатты тұжырымдаған. Студент жастарадын саяси алеуметтенуін зерттеу және олардың саяси мінез-құлқы мен белсенділігін калыптастырудың үлгіткіші анықтауды көрсетеді.</p>
4.4.	Диссертацияның барлық бөлімдері мен күрьылсы логикалық байланыскан:	<p>Диссертацияның күрьылмы, бөлімдері мен тараулары бір-бірімен логикалық тұрғыдан байланыскан және диссертацияның біртұтастығын білдіреді. Зерттеудің әрбір көлесі бөлімі алдының белімдерді толықтырады.</p>
4.5	Автор үсынған жаңа шешімдер (қаридартар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:	<p>Ізденуші диссертациялық жұмыстың ер белімінде сыни талдау жасап, оны өз пікірмен корытындылаған. Зерттеулер отырган тақырып бойынша отандық және шетелдік зерттеушілердің субектеріне сүйеніп, сыни талдау жасауға тұрысқан. Караптырылып отырган маселе бойынша автор үсынған жаңа шешімдер, зерттеу объектісіне байланысты жоғары ғылыми деңгейде белдіретін ғылыми үсіністар мен корытынды жасалған.</p>

5.	<p>5.1 Ертіліми нағижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма?</p> <p>1) <u>толығымен жана;</u> 2) <u>жартылай жаңа</u> (25-75% жаңа болып табылады); 3) жана емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>«Студент жаһардың саяси әлеуметтенүү: ірі кала жағдайындағы салыстырмалы талдау» тақырыбындағы диссертациялық жұмыс ірі кала мысалындағы ЖСО студенттерінің саяси әлеуметтенүү процесіне байланысты бірқатар әлі толық зерттеулеген мәселелерді карастырады.</p> <p>Зерттеудің тұлымы жаһардың көлесідей болып аныктады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Саяси сәйкестілік, саяси катысу мен белсенділік, құндылық пен көзкарас, саяси партияға көзкарас, мінездүлгіндең мәселелерді карастырады. 2. Саяси өзгерістер акпарат алу тәсілдерін, отбасылық ықпал ету модельдеріннен өзгеріске үшіретты, аймактық ерекшелік, гендерлік тенсіздік, діни бағдарнар, өмірлік цикл мен үрпақ жаһардың саяси әлеуметтенүүнде манызды рөл атқаратыны дәлелдеді. 3. Казакстандық жаһардың саяси белсенділігі үлтты, діні, насілі, білім дәңгейі, географиялық орны, жынысы және т.б. сияқты демографиялық факторларға тікелей байланысты емес екени аныктады. 4. Студент жаһардың саяси әлеуметтенүү саяси калыпты азаматтық катысудан қоғамдық жұмысқа карай ауысқаны айқындады. 5. Постматериалistik құндылықтар жоғары оку орындарда оқытын жастар арасында күшті екендігі аныктады, алайда жоғары білім беру басшылығының саяси міндеттемесі қоғамның саяси дамуындағы оқытудың құндылығын көрсетуде маңызды қурал екені дәлелденді. 6. Жаһардың саяси әлеуметтенүүне әсер ететін манызды фактор болып табылатын құрылымдалмаган және құрылымдалған білім беру жүйелерінің әсері аныктады. 7. Казакстандық жаһардың саяси процеске көтүспау олардың саяси құрылымға деген қызығушылығы мен сенимінің жоқтығынан екендігі айқындады. <p>Сондыктan да әрбір ғылыми нағиже мен корытындыларды жаңалық деп санаймьз.</p>
	<p>5.2 Диссертацияның корытындылары жаңа болып табыла ма?</p> <p>1) <u>толығымен жана;</u> 2) <u>жартылай жаңа</u> (25-75% жаңа болып табылады); 3) жана емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	

		<p>5.3 Техникалық технологиялық экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе?</p> <p>1) <u>толығымен</u> жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>көзкарастарын, саяси брекеттік мен кайталама саяси әлеуметтік бакылаушысы ретіндегі ЖОО-ның реіл зерделені.</p> <p>Диссертациялық жұмыста ғылыми тұрғыдан саралған және ғылыми негізге сүйеніп тәжірибелі ұсылыстар жасалған, сондыктан ғылыми зерттеу енбетінің нағижендерін жаңа жаңа саясатында, мемлекетті басқару саясатында, жоғары білім беру саясатында колдануға болады.</p>
6.	Негізгі корытындылардың негізділігі	<p>Барлық корытындылар ғылыми тұрғыдан карағанда аукымды дәлелдемелерде <u>негізделген/негізделген</u> (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)</p>	<p>Зерттеу максатына және міндеттеріне сай жүргізілген бул аукымды зерттеу жұмыста жасалған корытындылар тұн, ғылыми зерттеу принциптеріне сай жүргізілген, шетелдік беделі гуманитарлық бағыттағы зерттеу нағижендерімен салыстыра отырып алынған нағижендер аукымды дәлелдемелерде <u>негізделген</u> жөнде ғылымға өзінін елеулі Улесін коса алады.</p>
7.	Корғауға шығарылған негізгі кандидаттар	<p>Әр қағидат бойынша келесі сұраптарға жауап беру кажет:</p> <p>7.1 Қағидат дәлелденді ме?</p> <p>1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбейді; 4) дәлелденбейді</p> <p>7.2 Тривиалды ма?</p> <p>1) ия; 2) <u>жок</u></p> <p>7.3 Жаңа ма?</p> <p>1) ия; 2) <u>жок</u></p> <p>7.4 Колдану дengейі:</p> <p>1) тар; 2) ораша; 3) <u>кен</u></p> <p>7.5 Макалада дәлелденген бе?</p> <p>1) ия; 2) <u>жок</u></p>	<p>Докторантпен көргөзуге үшін ғылыми тұрғыдан апты тұрғыымдар негізделіп, дәйектелген.</p> <ol style="list-style-type: none"> Саяси әлеуметтену зерттеулерінің тарихи дамуын зерттеп, теориялық-әдістемелік таңдау негізінде саяси әлеуметтік таралы когамның саяси өміріне жаңа жаңа әлеуметтік катысуына альп көлетін қазіргі заманғы туындырмесі тұрғыымдауды. Жаңа жаңа әлеуметтік жаңалар, гендер, аймак, діни бағдарлар, өмірлік цикл мен үрлак маньзызды ролге ие екені айқындалды. Жаңа жаңа әлеуметтенуінің ерекшелігі интернет технологиялармен тікедей байланысты жаңа мәдени және әлеуметтік желилерді шексіз тұтыну екендігін болатыны дәлелденді. Студенттер катысуын дәстүрлі емес түрлері әлеуметтік өзгерістердің ілгеріледүде тиімдірек деп санайды және дауыс берудің когамды озгерту дің ен жаксы тасіл ретінде карастырайтыны аныктады. Жаңа жаңа әлеуметтік мұдделерді жеке немесе партиялық мұдделерден жоғары коятын идеалистік саясатты қалайтындары және серпінді саясатка сенетіндері дәйектелді. Жаңа жаңа әлеуметтік салыстырмалы талдаудың нағижендері бойынша асер етудін үш тобы ажыратылды: микро, мезо және макро дәнгейлердің асерлері дәлелденді. ЖОО-да білім беру басшылығының саяси міндеттесі жаңа жаңа әлеуметтік маньзызды екенін және <u>Казакстандық ЖОО-да</u>

		<p>студенттердің зорайсының тәжірибесі мен даралының алудан түрлілігін камтитын саяси алеуметтену мен бірегейлікі дамыту процес когнитивтік сипатта екені айқапталды.</p> <p>7.2 Диссертациялық жұмыста коргауға шығарылған негізгі қагидаттар тривиалды емес</p> <p>7.3 Ізденушін көп жеткізген корытындыларның жаңалық дережесі – жана.</p>
		<p>7.4 Зергитеу жұмысының қагидаттарын колдану деңгей кең.</p> <p>7.5 Зергитеу жұмысының мазмұны бойынша 7 макала жарияланды. Солардың ішінде: 1 макала Scopus базасына кіретін журналда, 1 макала халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда және 5 ғыльми макалалар Казакстан Республикасы Еылым және жоғары білім министрлігі ғылым және жоғары білім саласындағы сапанды камтамасыз ету Комитеттің тізіміндегі журнандарда жарияланып, дәлелденген.</p>
8.	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған аппараттың дәйектілігі	<p>8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған</p> <p>1) иш; 2) жок</p> <p>8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды колдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманы әдістері мен деректерді өндеду және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:</p> <p>1) иш; 2) жок</p> <p>8.3 Теориялық корытындылар, моделдер, анықталған озара байланыстар және занылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):</p> <p>1) иш; 2) жок</p>

	8.4 Манызды сенімді сілтемелермен расталған / расталмаған	Мәлімдемелер ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішнана расталған / расталмаған	накты және әдебиеттерге сілтемелер жасау арқылы расталған. Колданған әдебиеттер жұмысты шолуға жеткілікті/жеткіліксіз	Диссертациялық жұмыста накты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелер жасау арқылы расталған. Колданған әдебиеттер жұмысты шолуға жеткілікті/жеткіліксіз
	8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз	Пайдаланылған әдебиеттер тізімі зерттелетін мәселе бойынша әдеби шолу жасауда жеткілік. Диссертацияда ізденүш зерттеу тақырыбина көткесті 245 ғылыми жарияланымдар мен түрлі дереккөздерді пайдаланған.	Пайдаланылған әдебиеттер тізімі зерттелетін мәселе бойынша әдеби шолу жасауда жеткілік. Диссертацияда ізденүш зерттеу тақырыбина көткесті 245 ғылыми жарияланымдар мен түрлі дереккөздерді пайдаланған.	Пайдаланылған әдебиеттер тізімі зерттелетін мәселе бойынша әдеби шолу жасауда жеткілік. Диссертацияда ізденүш зерттеу тақырыбина көткесті 245 ғылыми жарияланымдар мен түрлі дереккөздерді пайдаланған.
9	Практикалық күндылық принципі	9.1 Диссертацияның теориялық манзызы бар: 1) ия; 2) жок	Усынылып отырған зерттеу жұмысындағы карастирылған теориялар мен Ултілер, тұжырымдаштар тақырыпка сай және ері кәрай зерттелетін жұмыстарға негіз бола алады.	Усынылып отырған зерттеу жұмысындағы карастирылған теориялар мен Ултілер, тұжырымдаштар тақырыпка сай және ері кәрай зерттелетін жұмыстарға негіз бола алады.
	9.2 Диссертацияның практикалық манзызы бар және анынған нағижендерди практикада колдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жок	Батыс елдерінде бар саяси алеуметтенудің жана моделінің өрекшеліктерін талдау жастанға көткестік саясатты түзуге көмектеседі. Зерттеу арқылы алынған нағижендерді ЖОО студенттердің когамды інтересіндеғі ролін ескере отырып, университеттердегі саяси білім беру туралы үсінystарды ала алады.	Батыс елдерінде бар саяси алеуметтенудің жана моделінің өрекшеліктерін талдау жастанға көткестік саясатты түзуге көмектеседі. Зерттеу арқылы алынған нағижендерді ЖОО студенттердің когамды інтересіндеғі ролін ескере отырып, университеттердегі саяси білім беру туралы үсінystарды ала алады.	Батыс елдерінде бар саяси алеуметтенудің жана моделінің өрекшеліктерін талдау жастанға көткестік саясатты түзуге көмектеседі. Зерттеу арқылы алынған нағижендерді ЖОО студенттердің когамды інтересіндеғі ролін ескере отырып, университеттердегі саяси білім беру туралы үсінystарды ала алады.
	9.3 Практикалық үсінystар жана болып табылады? 1) толығымен жана; 2) жартылай жана (25-75% жана болып табылады); 3) жана емес (25% кем жана болып табылады)	Практикалық үсінystар жана болып табылады. Білім беру, яғни жоғары білім берумен айналысатын үйымдар студенттердің когамды інтересіндеғі ролін ескере отырып, университеттердегі саяси білім беру туралы үсінystар ала алады. Сонымен кагар, осы диссертацияда альянсан нағижендер мен тәжірибелеге арналған үсінystарды жастан саясатында, мемлекетті басқару саясатында біркатарап мәселелерді шешуде колдануға болады.	Практикалық үсінystар жана болып табылады. Білім беру, яғни жоғары білім берумен айналысатын үйымдар студенттердің когамды інтересіндеғі ролін ескере отырып, университеттердегі саяси білім беру туралы үсінystар ала алады. Сонымен кагар, осы диссертацияда альянсан нағижендер мен тәжірибелеге арналған үсінystарды жастан саясатында, мемлекетті басқару саясатында біркатарап мәселелерді шешуде колдануға болады.	Практикалық үсінystар жана болып табылады. Білім беру, яғни жоғары білім берумен айналысатын үйымдар студенттердің когамды інтересіндеғі ролін ескере отырып, университеттердегі саяси білім беру туралы үсінystар ала алады. Сонымен кагар, осы диссертацияда альянсан нағижендер мен тәжірибелеге арналған үсінystарды жастан саясатында, мемлекетті басқару саясатында біркатарап мәселелерді шешуде колдануға болады.
10.	Жазу және рецензімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Академиялық жазу сапасы жоғары. Гылыми терминдерді колдану академиялық жазудың күрделілігін көрсетеді. Жұмысты орындау барысында ізденүшінің жазу стилі мен түрі таланттарга сәйкес келеді. Диссертацияның күрүлымы мен мазмұнын расімдеу ғылыми жұмыстарды орындау талантарына сай.	Академиялық жазу сапасы жоғары. Гылыми терминдерді колдану академиялық жазудың күрделілігін көрсетеді. Жұмысты орындау барысында ізденүшінің жазу стилі мен түрі таланттарга сәйкес келеді. Диссертацияның күрүлымы мен мазмұнын расімдеу ғылыми жұмыстарды орындау талантарына сай.

Ескерту немесе кемшіліктер:

1. Жұмыстың теориялық-методологиялық болімінде автор басымырақ шетелдік зерттеушілердің еңбектеріне сүйенеді. Саяси алеуметгену мәселелері бойынша отандық галымдардың да еңбектерін кешенді пайдалануға болар еді.
 2. Автор саяси алеуметтенудің жастан саясатында, гендерлік рөлдер мен стереотиптер жастарадын саяси сенімдеріне калай әсер ететінін анықтады.
- Алайда, аталған бүл ескерпелер зерттеу жұмысының практикалық құндылығын төмөндепейді, ғылыми нағижендерлерін жокқа шығармайды. Автор алдына койған мактат пен міндеттерге кол жеткізген.

Шешімі: Несипкалиев Даурен Еренгалиевичтің «Студент жастардың саяси әлеуметгені: ірі кала жағдайындан салыстырмалы талдау» тақырыбында жазылған диссертациясы ғылыми жаңалыны мен практикалық маңыздылығы бар, орындауы жағынан КР ГЖБМ Білім және ғылым саласындағы бакылау комитеті талаптарына сай, «Дәрежелер беру кагидаларында» корсетілген талаптарға толымын сейкес келетін, академиялық жағындағы жаңалықтың маңыздылығын және ақталған жұмыс деп есептеймін. Сол себепті Несипкалиев Даурен Еренгалиевич «6D050100 – Әлеуметтану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуга толымын лайық дег есептеймін.

1) философия докторы (PhD) немесе бейні бойынша доктор дәрежесін беру.

Ресми рецензент:

«Әлеуметтану» мамандығы бойынша
философия докторы (PhD),
әл-Фарааби атындағы Қазак Ұлттық Университеті,
Әлеуметтану және әлеуметтік жұмыс кафедрасының доцент м.а.

А.Б. Сарсенова

КОЛТАНБАСЫН
РАСТАЙМЫН
ШЕГІЛІСЬ ЗАВЕРЯЮ

Сарсенов